

АЛЕГОРИЧНА РЕФЛЕКСІЯ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ А. ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ

Колотило Мар'яна Олексіївна,
kolotylo.mariana@gmail.com

Свобода... Мабуть саме це слово найчастіше лунатиме у переліку відповідей на питання щодо найбільш значимих моральних цінностей у людському житті. Та й недивно, оскільки сам феномен настільки багатовимірний у своєму змісті, що складно не віднайти хоча б одну грань, що виявиться важливою для конкретної людини. Свобода була і залишається предметом мрій мільйонів людей, що позбавлені неї, перебуваючи в ув'язненні, страждаючи від страхітливих умов життя за тоталітарних державних режимів, потерпаючи від проявів домашнього насильства, опинившись в «цупких обіймах» шантажиста тощо. Вже не говорячи про те, що сама людина одвічно перебуває в пошуку свободи чи то «від», чи то «для»... а з плином часу усвідомлює, що найбільшою вартістю була і лишається її внутрішня духовна свобода, плекання якої триватиме все її земне життя.

Тема цінності відсутньої свободи та боротьба за неї є глибинною, складною та трансактуальною. Не менш цікаво зазирнути за «комір» людської натури коли мова заходить про те, як особистість ладнає з існуючою/наданою/отриманою нею свободою, в якій мірі вона готова діяти як вільний суб'єкт з правом вибору та свободою дій. Художня література багата прикладами зображення застосування людської свободи через акти волевиявлення, але найбільш цікавим для автора наразі вбачається звернення до кількох уривків з художньої філософії А. де Сент-Екзюпері, переосмислених нами та представлених у вигляді тез з відповідними ілюстраціями.

Теза 1. Постійне прагнення втечі від когось/чогось як результат нерозуміння самого себе та достатніх меж для збереження своєї свободи.

Людина — це та ж фортеця. У прагненні вирватися на свободу, вона ламає стіни, але що окрім жалюгідних руїн лишається під поглядами зірок? І як же може бути тужно серед уламків! Нехай людина спробує знайти смисл в буденних речах, адже він досягається день у день, і стає глибшим колодязь, що копають щодень, щоб досягнути води. Фортеце моя, я побудую тебе в людськiм серці [1, с. 43-44].

Сучасна людина, перманентно перебуваючи в просторі культури споживацтва з характерним для неї «фаст-фуд» підходом, слоганами «все на продаж», «зламалося, то викидай, а не ремонтуй!», переносить ці смисли на рівень міжлюдських взаємин, на сферу моралі й духовності. За появи пер-

ших труднощів у відносинах з Іншим (романтичних, дружніх, професійних), воліє «звільнитися» та відчайдушно вступає в інші, сподіваючись, що цього разу ситуація складеться по-іншому, і не розуміючи, що причину постійних розчарувань і невдач слід шукати в самій собі. Настільки боїться втратити власну «свободу», що позбавляє себе можливості самопізнання через отримання необхідного досвіду. Людина не усвідомлює, що її справжня свобода як спроможність усвідомлено здійснювати вибір та нести відповідальність за нього, постає як результат виховної роботи над собою, а не пошуку зовнішнього по відношенню до неї джерела «свободи».

Теза 2. Людина боїться невизначеності як результату приходу свободи. *Жебраки, яким лікували цілющими мазями жакливі виразки на їх тілі, знову роздирали рани, і продовжували жебракувати на караванних дорогах, адже відчували страх через надану можливість змінити своє життя [1, с. 32-33].*

Свобода дій, надана громадянам без усвідомлення цінності останньої, внутрішнього бажання та готовності до життя в умовах невизначеності і відповідальності за самих себе, лякає їх, а тому вони стають схильними жити за інерцією або ж ідеалізувати попереднє життя, де все «знайоме, зрозуміле», і не виглядає вже таким і поганим порівняно з наявним. Громадяни, заохочувані та підбурювані представниками владного політикуму, який зацікавлений у її подальшому жебракуванні, не перегортають у своїй свідомості «болючі сторінки історії» задля спільного майбутнього, а демонструють їх із запалом як «роздерті заживо рани».

Теза 3. Свобода людини від необхідності вчиняти зло з конкретного мотиву не звільняє її від бажання чинити його далі за схильністю натури.

Злодій, спійманий на крадіжці та відпущений на волю з милосердя, для якого до того ж створили можливості жити новим чесним життям, продовжить далі свою «чорну» справу, очікуючи на посмішку фортуни та сподіваючись одного разу віднайти те, що «вгамує його спрагу» [1, с. 41].

Родина, держава та суспільство повинні бути дуже уважними до того, чи не є неправомірна/злочинна поведінка особистості/громадянина частиною його ества, а не лише вимушеними діями в ситуації «глухого кута». У разі виявлення глибоких внутрішніх, доволі часто неусвідомлених мотивів небезпечної поведінки, людину слід лікувати до повного видужання, а не лише випускати на свободу за амністією, чи по завершенню терміну обмеження свободи.

Теж саме стосується і пильної уваги зі сторони дорослих до дитини/підлітка, яка демонструє прояви недоброчесної поведінки (мілкі крадіжки, відбирання речей в однокласників/друзів, хуліганство), адже вони можуть бути як просто неприємною випадковістю, так і тривожним симптомом

негараздів у внутрішньому світі дитини, що потребує відповідної реакції, а не відмахування у вигляді потурання її забаганкам після показного сенсу визнання вини. Показне каяття як спосіб зменшення/уникнення кари, неуважність Іншого до людини, що сама не розуміє мотивів своїх вчинків, прощення і помилування як самоусунення — симптоми байдужості сучасного суспільства та діагноз нинішньої епохи.

Людина та її свобода у своїх багаточисленних зв'язках та проявах є мереживом зі складним візерунком, що представляє глибокий інтерес у представників різних сфер гуманітаристики, в тому числі філософської літератури. Зумовленість зацікавленості лежить в площині прагнення розкриття людиною тайни своєї природи та з'ясування меж реалізації власної свободи.

Список використаних джерел:

1. Де Сент-Екзюпері А. Цитадель / А. де Сент-Екзюпері. – Москва: Ексмо, 2013. – 416 с.

КРОСС-ОПУСНИЙ ХУДОЖНИЙ СВІТ ЯК УНІВЕРСАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО СВІТУ

Корнеєва Людмила Леонідівна,
korneeva.lyudmila@gmail.com

«Повстання мас», що відбулось в епоху постмодерну та своєрідна демократизація більшості сфер суспільного й культурного життя очікують (а то й вимагають) від сучасного літературознавчого чи мистецтвознавчого дослідження деякого зміщення центру уваги з традиційних проблем авторської творчості до проблематики реципієнта. Іншими словами, дослідницький підхід до художнього тексту як до «книги-яка-читається» сьогодні не менш важливий, ніж ракурс «книги-яка-написана». Зрештою, навіть поза суспільними трансформаціями останнього часу, кожен літературний текст завжди є фактом культури не виключно тому, що він був написаний автором, але насамперед тому, що він має читача.

Втім, ситуація не вичерпується фактами буття унікального літературного твору та так само унікального його прочитання окремим читачем. Прочитання нерідко провокує власну творчу активність реципієнта, наслідком якої стають вторинні художні тексти. Взаємозв'язки між окремими творами, коли на основі деякого первинного тексту створювались нові художні опуси завжди були більш чи менш поширені в історії культури. Відомо багато прикладів, коли на основі літературного твору створювався драматичний спек-